วารสารราชภัฏรัชต์ภาคย์
Rajapark Journal (ISSN: 1905-2243)
ปีที่ 16 ฉบับที่ 47 กรกฎาคม – สิงหาคม 2565 – TCI กลุ่มที่ 1 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปี 2564–2567

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในเครือข่ายสังคมออนไลน์: ศึกษากรณีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหลายราย*

Legal Problems Regarding to the Personal Data Protection on Social Network Platforms: Data Controllers

ปัทมา มัญชุนากร

Putthama Munchunakorn

คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Graduate School of Law, National Institute of Development Administration

Email: putthama.mun@stu.nida.ac.th

Received February 13, 2022; **Revised** March 22, 2022; **Accepted** July 15, 2022

Abstract

The advanced in technology development, especially on the social network platforms has caused the obstacles on applying the data protection law. According to the research, two major problems were found: (1) the problem in determining the status of persons related to the collection, use or disclosure of personal data; and (2) the absence on the provision determining responsibility and duty of muti-controllers. Those problems result in the uncertainty of legal status and the unknown in the allocation of duties and responsibilities between social network service providers and users. Therefore, the necessity of establishing clear guidelines for interpreting the definitions of data controller and introducing provisions on the responsibility of joint controllers are essential keys to ensure the effective data protection compliance and risk management of the muti-controllers and enhance the complete protection of data subject rights.

Keywords: Social Network Platforms; Personal Data Protection; Separate Controller; Joint Controller

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในเครือข่ายสังคมออนไลน์: ศึกษากรณีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บทคัดย่อ

การพัฒนาทางเทคโนโลยีและสังคมของเครือข่ายสังคมออนไลน์ ทำให้การนำกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมาใช้ในทางปฏิบัติมีความยากมากยิ่งขึ้น จากการวิจัยพบปัญหาสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ (1) ปัญหาเรื่องความสับสนในการกำหนดฐานะของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และ (2) ปัญหาเรื่องความไม่ครอบคลุมของบทบัญญัติ กรณีที่มีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหลายรายในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดแนวทางปฏิบัติในการตีความนิยามผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และการเพิ่มเติมบทบัญญัติในกรณีของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วมเพื่อให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหลายรายปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกำหนดได้อย่างถูกต้องและเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับการคุ้มครองสิทธิของตนอย่างสมบูรณ์

คำสำคัญ: เครือข่ายสังคมออนไลน์; การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล; ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล; ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มีความแพร่หลายในปัจจุบัน บุคคลและหน่วยงานล้วนมีการสร้างบัญชีเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร การเผยแพร่ข้อมูล และการโฆษณา ซึ่งเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับต้น ๆ ได้แก่ Facebook, YouTube, WhatsApp, WeChat, Instagram, Tiktok, LinkedIn, Snapchat และ Twitter อย่างไรก็ดี การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยผู้ให้บริการและผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์อาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ หรือความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ ในกรณีที่มีการนำข้อมูลไปแสวงหาประโยชน์หรือเปิดเผยโดยไม่ได้รับความยินยอมหรือแจ้งล่วงหน้า การถูกนำข้อมูลไปใช้ ขโมยตัวตน การละเมิดมาตรการความปลอดภัยต่อข้อมูลส่วนบุคคล การเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต การนำไปประมวลข้อมูลเพื่อใช้กำหนด Profile การนำไปข้อมูลไปขายให้กับบุคคลที่สาม และการติดตามสะกดรอยสอดแนม ซึ่งการเผยแพร่ข้อมูลเช่นนี้โดยไม่ได้รับความยินยอมถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล สำหรับประเทศไทย การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (Personal Data Protection Act, B.E. 2562 (2019)) ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ ในวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2565 ดังนั้นผู้ให้บริการและผู้ใช้งานในฐานะบุคคล หรือนิติบุคคลที่ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจถึงนิยามหน้าที่ และความรับผิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นบุคคลที่มีหน้าที่โดยตรงในการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ให้มีความปลอดภัยและใช้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ซึ่งจะต้องเริ่มตั้งแต่การวางแผน การเก็บรวบรวม ไปจนถึงขั้นตอนการทำลายข้อมูลส่วนบุคคล ให้สอดคล้องกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งจากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในเครือข่ายสังคมออนไลน์ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 พบปัญหา ดังนี้ 1) ปัญหาเรื่องความสับสนในการกำหนดฐานะของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งมีสาเหตุมาจากการตีความนิยามผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่อาจไม่เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมของเครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่มีบุคคล

หลายราย ข้อมูลขนาดใหญ่ และการเคลื่อนไหวของข้อมูลที่รวดเร็วและซับซ้อน ประกอบกับในทางปฏิบัติการแบ่งแยกฐานะของบุคคลที่เก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอย่างชัดเจน ไม่สามารถกระทำได้โดยง่าย และ 2) ปัญหาเรื่องความไม่ครอบคลุมของบทบัญญัติในกรณีมีบุคคลหลายราย ในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหลายราย อีกทั้งในฐานะผู้มีหน้าที่หลักตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหลายราย ควรจะต้องมีลักษณะหน้าที่ และความรับผิดเหมือนกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาประเด็นการกำหนดฐานะของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหลายราย และหน้าที่ระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหลายราย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและแนวคิดที่เกี่ยวกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะกรณีที่มีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหลายรายในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวกับนิยาม หน้าที่ และความรับผิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

3. เพื่อศึกษาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหากฎหมายที่เหมาะสม กรณีที่มีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหลายรายบนเครือข่ายสังคมออนไลน์

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมาย ให้มีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และพัฒนากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ให้มีหลักเกณฑ์ที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลบนเครือข่ายสังคมออนไลน์สามารถปฏิบัติได้

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตขอบการศึกษาถึงนิยาม หน้าที่ และความรับผิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎข้อบังคับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (The General Data Protection Regulation (EU) 2016/679 หรือ GDPR) รัฐบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสิงคโปร์ ค.ศ. 2012 (The Personal Data Protection Act 2012) และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 รวมถึงการศึกษาแนวปฏิบัติที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการใช้ และการตีความนิยามที่เหมาะสม กำหนดบทบัญญัติเพิ่มเติม และเสนอแนวทางปฏิบัติที่ทันกับวิวัฒนาการทางสังคม

ทบทวนวรรณกรรม

ภาคพื้นยุโรปเป็นภูมิภาคแรกที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฉบับแรกของโลก เกิดขึ้นที่รัฐเฮ็สส์ (Hesse) ประเทศเยอรมนี ในปี ค.ศ. 1970 ต่อมาประเทศสวีเดน (ค.ศ. 1973) ประเทศสหรัฐอเมริกา (ค.ศ. 1974) ประเทศเยอรมนี (ค.ศ. 1977) และประเทศฝรั่งเศส (ค.ศ. 1978) ต่างได้มีการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลภายในประเทศขึ้น (Banisar & Davies, 1999) ซึ่งเป็นการสร้างความชัดเจน

ให้การรับรองสิทธิส่วนบุคคล และคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักสากล อย่างไรก็ดี แม้ว่าภาคพื้นยุโรปจะมีการเริ่มใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 จนกระทั่งได้มีการออกกฎระเบียบการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแห่งสหภาพยุโรป ที่ 95/46/EC (Directive 95/46/EC) ในปี ค.ศ. 1995 เพื่อผลักดันให้กฎหมายในกลุ่มประเทศสมาชิก มีกฎหมายที่สอดคล้องกันในการให้หลักประกันที่ดี เพียงพอต่อการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของพลเมืองของสหภาพยุโรป และเพื่อทำให้การส่งผ่านข้อมูลส่วนบุคคลภายในประเทศสมาชิกเป็นไปโดยเสรีปราศจากข้อจำกัด แต่ก็ยังพบปัญหาเรื่องความเข้าใจและการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติและคำแนะนำเกี่ยวกับการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวและข้อมูลส่วนบุคคล โดยคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป ตามมาตรา 29 แห่ง Directive (Article 29 Working Party) เพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎระเบียบและการบังคับใช้กฎหมายอยู่เสมอ หลังจากที่การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยใช้กฎระเบียบเพื่อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำดำเนินการมากว่า 20 ปี จึงได้มีการเริ่มแก้ไขกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและออกกฎข้อบังคับที่สามารถใช้บังคับทั่วทั้งสหภาพยุโรป จนกระทั่งต่อมาในปี ค.ศ. 2018 กฎข้อบังคับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (GDPR) มีผลบังคับใช้ อย่างไรก็ดีการกำหนดฐานะของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลยังคงมีความไม่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนำนิยามมาวิเคราะห์ในกรณีการเคลื่อนไหวข้อมูลบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ทั้งนี้ การพิจารณาว่าบุคคลหรือหน่วยงานที่ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับมาในรูปแบบระบบออนไลน์และอัตโนมัตินั้น มีฐานะใดตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไม่ใช่เรื่องง่าย และหากมีความผิดพลาดเกิดขึ้น จะส่งผลกระทบต่อการระบุหน้าที่ และความรับผิดของบุคคลหรือหน่วยงานดังกล่าวได้ ซึ่งกรณีการกำหนดฐานะก็เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในบริบทของเมืองอัจฉริยะเช่นกัน (Na Pibul, 2020)

ผู้เชี่ยวชาญด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล Brendan Van Alsenoy ได้สรุปแนวคิดของนักวิชาการ ศาล และเจ้าหน้าที่กำกับดูแลของสหภาพยุโรป เพื่ออธิบายการตีความนิยามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ตาม GDPR และพิจารณาว่า ผู้ให้บริการนั้นเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่ แบ่งออกเป็น 4 แนวคิด (Van Alsenoy 2016) ดังนี้

แนวคิดที่ 1 ผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ไม่สามารถควบคุมข้อมูลที่สร้างขึ้นโดยผู้ใช้งานได้ (No Control) ทำให้ผู้ให้บริการไม่มีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล กล่าวคือ ในขณะที่ผู้ใช้งานกำลังลงเนื้อหาที่ต้องการโพสต์ผู้ให้บริการไม่มีอิทธิพลหรือมีอิทธิพลเพียงเล็กน้อยต่อข้อมูลดังกล่าว แม้ว่าผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์จะมีวัตถุประสงค์หลัก คือ ต้องการให้มีการแบ่งปันข้อมูลเกิดขึ้น แต่ผู้ใช้งานเป็นผู้ตัดสินใจแบ่งปันข้อมูลดังกล่าวด้วยตนเอง ซึ่งในขณะที่มีการแบ่งปันเนื้อหาดังกล่าวผู้ให้บริการเพียงปฏิบัติตามหน้าที่ในการแบ่งปันข้อมูลตามคำสั่ง โดยที่ผู้ให้บริการจะไม่ทราบเนื้อหาที่มีการโพสต์จนกว่าจะมีการแจ้งว่า มีการกระทำดังกล่าว อีกทั้ง หากพิจารณาว่าผู้ให้บริการมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะมีผลกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงออกของผู้ใช้งานหากโพสต์ต่าง ๆ จะต้องผ่านการคัดกรองหรือถูกตรวจสอบโดยผู้ให้บริการก่อน ดังนั้น กรณีนี้นักวิชาการมีความเห็นว่า ผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์มีฐานะเป็นเพียงผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น ซึ่งทำหน้าที่ในฐานะที่คล้ายคลึงกับผู้ให้บริการเซิฟเวอร์

แนวคิดที่ 2 ผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นผู้สร้างแพลตฟอร์มจึงมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Platform Control) เนื่องจากว่าเมื่อมีการอัพโหลดข้อมูลแล้วผู้ให้บริการจะดำเนินการกับข้อมูลเหล่านั้นโดยมีการแบ่งปันข้อมูลเกิดขึ้น เช่น การจัดเก็บ การวิเคราะห์ การเผยแพร่ และการควบคุมการเข้าถึง ซึ่งกิจกรรมการประมวลผลเหล่านี้ผู้ให้บริการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการไว้ล่วงหน้าแล้วและการประมวลผลข้อมูลดังกล่าวไม่

ขึ้นอยู่กับผู้ใช้งาน อีกทั้งการแบ่งปันข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างผู้ใช้งานเป็นองค์ประกอบสำคัญของการให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ ดังนั้น ผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วมในการเผยแพร่เนื้อหาผ่านแพลตฟอร์มของผู้ให้บริการเอง แม้ว่าผู้ใช้งานจะเป็นผู้เริ่มแบ่งปันเนื้อหาดังกล่าวก็ตาม

แนวคิดที่ 3 ผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์มีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแยกต่างหากจากผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Piecemeal Control) ซึ่งเป็นแนวคิดที่นำแนวคิดทั้งสองข้างต้นมารวมกัน โดยพิจารณาว่า ทั้งผู้ใช้งานและผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์มีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแยกต่างหากออกจากกันสำหรับการประมวลผลข้อมูลที่มีการเคลื่อนไหวข้อมูลและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ บุคคลทั้งสองอาจมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีการควบคุมข้อมูลในช่วงขั้นตอนของการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกันและในระดับที่แตกต่างกัน

แนวคิดที่ 4 ผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์มีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อได้ทราบว่า มีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว (Control Upon Actual Knowledge) กรณีนี้ผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์อาจมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ผู้ใช้งานได้มีการแบ่งปันเฉพาะกรณีที่ได้รับทราบว่ามีการโพสต์หรือแชร์เนื้อหานั้น โดยที่ผู้ใช้งานถือเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบลำดับแรก และในฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหลัก ในขณะที่ผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์อาจมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลลำดับรองเมื่อได้รับแจ้งเกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่เฉพาะเจาะจง (Van Alsenoy, 2016)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น แนวคิดทั้ง 4 กรณี ส่งผลต่อความรับผิดของผู้ให้บริการที่มีความเหมือนและแตกต่างกัน ดังนั้นแนวคิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีบทบาทสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งแนวคิดดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางในการใช้และการตีความพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยจะมุ่งศึกษาถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในลักษณะของการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อันได้แก่ ตำราทางวิชาการ หนังสือ รายงาน วิจัย บทความทางกฎหมาย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ตัวบทกฎหมาย คำพิพากษา เอกสารการประชุม รายงานการประชุม เว็บไซต์ต่าง ๆ ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้วนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาหลักเกณฑ์ แนวคิด กฎหมายอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นข้อสรุปในการเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและเสนอแนวปฏิบัติเบื้องต้นสำหรับผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์

ผลการวิจัย

1. นิยามคำว่า “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล”

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่รับผิดชอบและมีบทบาทหลักในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในฐานะผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว ซึ่งผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะกระทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ให้ความยินยอมไว้ก่อนหรือในขณะนั้น เว้นแต่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือ

กฎหมายอื่นบัญญัติให้กระทำได้ตามมาตรา 19 ประกอบมาตรา 24 โดยที่การขอความยินยอมต้องทำโดยชัดแจ้งเป็นหนังสือหรือทำโดยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

นิยามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลปรากฏความหมายในมาตรา 6 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจ เกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล”

จากนิยามดังกล่าวสามารถแบ่งองค์ประกอบหลักเป็น 4 ประการ ได้แก่ (1) บุคคลหรือนิติบุคคล (2) ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ (3) ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผย และ (4) ข้อมูลส่วนบุคคล

การศึกษาเปรียบเทียบนิยามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า การใช้คำบัญญัติศัพท์กล่าวถึงผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีความแตกต่างกัน คือ กฎข้อบังคับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (GDPR) ใช้คำว่า “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” (Data Controller) และรัฐบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสิงคโปร์ ค.ศ. 2012 ใช้คำว่า “องค์กร” (Organization) โดยสหภาพยุโรปและประเทศไทยมีลักษณะการบัญญัติศัพท์ของนิยามที่มีลักษณะการกำหนดถึงผู้กระทำ ลักษณะของการกระทำ และสิ่งที่ถูกกระทำเช่นเดียวกัน แต่การบัญญัติความหมายของนิยามของสิงคโปร์เป็นการระบุถึง ผู้กระทำ เท่านั้น วางหลักเพียงว่าผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบสามารถเป็นบุคคลประเภทใดได้บ้าง ดังนั้น การตีความว่า บุคคลใดมีฐานะเป็นองค์กรตามรัฐบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสิงคโปร์ จึงจำต้องพิจารณาบัญญัติอื่นร่วมด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของรัฐบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสิงคโปร์ตามมาตรา 3 สามารถตีความได้ว่า องค์กรที่อยู่ภายใต้บังคับของรัฐบัญญัติ คือ องค์กรที่ควบคุมการเก็บรวบรวม การใช้และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้นนิยามของแต่ละประเทศแม้จะมีการบัญญัติคำศัพท์ที่แตกต่างกัน แต่นัยสำคัญของความหมายดังกล่าวไม่มีความแตกต่างกันแสดง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบองค์ประกอบสำคัญของนิยามผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

องค์ประกอบ	สหภาพยุโรป	สิงคโปร์	ไทย
ผู้กระทำ	บุคคลธรรมดา บุคคลตามกฎหมาย หน่วยงานอื่นใด	องค์กรไม่ว่าจะมีวัตถุประสงค์แสวงหากำไรหรือไม่	บุคคล นิติบุคคล
ลักษณะพิเศษของผู้กระทำ	เดียวหรือร่วมกับผู้อื่น	–	ซึ่งมีอำนาจหน้าที่
ลักษณะของการกระทำ	กำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินการประมวลผล	ควบคุมการเก็บรวบรวมการใช้และการเปิดเผย*	ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผย
สิ่งที่ถูกกระทำ	ข้อมูลส่วนบุคคล	ข้อมูลส่วนบุคคล*	ข้อมูลส่วนบุคคล

*พิจารณามาตรา 3 แห่งรัฐบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสิงคโปร์ ค.ศ. 2012 ประกอบการเปรียบเทียบ

จากการศึกษา พบว่า การบัญญัตินิยามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของประเทศไทยเป็นการรับเอาแนวคิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรปมาใช้เป็นส่วนใหญ่แต่ไม่บัญญัติถึงกรณีที่อาจมีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหลายรายไว้ในนิยาม นอกจากนี้ผู้ร่างใช้คำบัญญัติศัพท์ของลักษณะการกระทำของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลคล้ายกับนิยามตามแนวทางปฏิบัติการคุ้มครอง

ข้อมูลส่วนบุคคลของ OECD มาตรา 1(a) ที่วางหลักว่า ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง บุคคลที่มีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับ (competent to decide about) เนื้อหาและการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ต้องคำนึงว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวม จัดเก็บ ประมวลผล เผยแพร่ จะกระทำโดยตนเองหรือโดยผู้ที่กระทำการในนามของตน (OECD, 2013)

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ไม่ได้บัญญัติความหมายของการ “ประมวลผล” ข้อมูลส่วนบุคคลไว้ในบทนิยาม แต่ใช้คำว่า การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะเดียวกันกับประเทศสิงคโปร์ กล่าวคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 บังคับใช้กับในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตัดสินใจใน “การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล” แต่มิได้บัญญัติไว้เป็นลักษณะของการกระทำอื่นที่เกิดขึ้นในการเคลื่อนไหวข้อมูลส่วนบุคคล อันได้แก่ การส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคล การลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล และการระงับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น อีกทั้งเมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 40 (3) มีการใช้คำว่า “ประมวลผล” ข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อกล่าวถึงบันทึกรายการของกิจกรรมการประมวลผลข้อมูลอันเป็นหน้าที่ของผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลที่จะต้องจัดทำบันทึกรายการจากการเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งรวมถึงการลบและทำลายข้อมูลส่วนบุคคล รายละเอียดนี้เป็นส่วนสำคัญที่ต้องมีการบันทึกรายการไว้ ดังนั้น การที่พระราชบัญญัตินี้ไม่ได้บัญญัตินิยามคำว่า “ประมวลผล” ไว้ ผู้ใช้กฎหมายจึงต้องตีความว่า การใช้ หมายถึง การกระทำด้วยวิธีการใด ๆ กับข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมซึ่งถือได้ว่าเป็นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล อย่างไรก็ดี แม้ว่าบทบัญญัติของสิงคโปร์จะใช้คำว่า การเก็บรวบรวม การใช้ หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล แต่ก็มีการบัญญัตินิยามของการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลไว้เพื่ออธิบายถึงการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล และรวมถึงการกระทำต่อไปนี้ การบันทึก การจัดเก็บ การจัดโครงสร้าง การปรับหรือการเปลี่ยนแปลง การสืบคืน การรวม การส่งผ่าน และการลบหรือการทำลายตามรัฐบัญญัติมาตรา 2(1)

ทั้งนี้ กฎข้อบังคับของสหภาพยุโรปมีลักษณะเด่น คือ มีความสอดคล้องกับบริบทของเครือข่ายสังคมออนไลน์ในกรณีของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมากกว่าหนึ่งรายในการประมวลผลข้อมูลชุดเดียวกันและลักษณะของการกระทำต่อข้อมูลส่วนบุคคลมีความหมายที่ชัดเจนโดยใช้คำว่า การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง การดำเนินการใดหรือกระบวนการดำเนินการใดที่กระทำต่อข้อมูลส่วนบุคคลหรือกลุ่มของข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าด้วยวิธีการอัตโนมัติหรือไม่ เช่น การรวบรวม การบันทึก การจัดองค์กร การจัดโครงสร้าง การจัดเก็บ การปรับหรือการเปลี่ยนแปลง การค้นคืน การให้คำปรึกษา การใช้ การเปิดเผยโดยการส่ง การเผยแพร่หรือการเปิดเผย การจัดเรียงหรือการรวมเข้ากัน การจำกัด การลบหรือการทำลาย (Pitiyasak et al., 2018)

2. ประเภทของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหลายราย

จากการศึกษาพบว่า สหภาพยุโรปได้บัญญัติกรณีมีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหลายรายไว้อย่างชัดเจนในนิยามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ต่างฝ่ายต่างเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม โดยใช้คำว่า “โดยตนเอง” และ “ร่วมกัน” มาจากคำว่า which, alone or jointly with others แสดงถึงเจตนารมณ์ได้ว่า กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรปพิจารณาถึงความเป็นไปได้การควบคุมแบบหลายฝ่าย (Pluralistic control) กล่าวคือ ในกิจกรรมการเคลื่อนไหวข้อมูลที่เกิดขึ้นอาจมีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหลายหลายรายประมวลผลข้อมูลในกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัล โดยสามารถแบ่งประเภทของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหลายรายบนเครือข่ายสังคมออนไลน์แบบกว้างได้เป็น

3 ประเภท คือ (1) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเดี่ยวหลายราย (Separate Controllers) (2) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม (Joint Controllers) และ (3) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วมบางส่วน (Partly Joint Controllers) แสดงดังภาพที่ 1

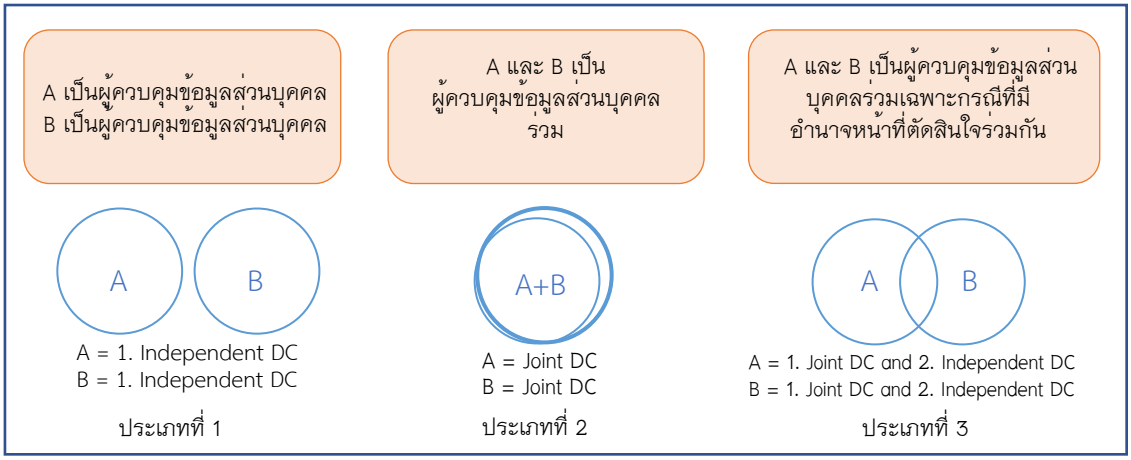

ภาพที่ 1 ภาพรวมการแบ่งประเภทผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

การแบ่งประเภทผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีความสำคัญเนื่องจากว่า ทำให้เกิดความชัดเจนว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแต่ละรายมีหน้าที่และความรับผิดต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลรายอื่นอย่างไร ยกตัวอย่างเช่น หน้าที่และความรับผิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเดี่ยวหลายรายเป็นไปในลักษณะที่ต่างฝ่ายต่างรับผิดชอบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และหน้าที่และความรับผิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วมควรเป็นความรับผิดชอบร่วมกันต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้น ต่างฝ่ายจะมีหน้าที่ในการตรวจสอบซึ่งกันและกันตามที่กำหนดไว้ในข้อตกลงในการปฏิบัติตามกฎหมายและมีความรับผิดร่วมกัน อย่างไรก็ดีพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ไม่มีบทบัญญัติหน้าที่เฉพาะของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วมไว้ ดังเช่น GDPR มาตรา 26 ทำให้ขาดหลักเกณฑ์ในส่วนของความรับผิดชอบระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม โดยอาจเกิดปัญหาดังนี้ 1) การผลักภาระระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในการแจ้งข้อมูล 2) การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไม่มีความโปร่งใส 3) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ทราบช่องทางการติดต่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่มีหน้าที่โดยตรง และ 4) การบ่ายเบี่ยงเรื่องความรับผิดต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น งานวิจัยหลายฉบับได้เสนอแนะให้มีการเพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับความรับผิดร่วมกันของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม เนื่องจากหลักการของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วมกันเป็นหลักการที่สำคัญที่จะช่วยรองรับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการอาจอยู่ในฐานะของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วมได้ (Changpradit, 2019)

อภิปรายผล

1. ฐานะของผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์และผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์

1.1 การโพสต์และการแชร์ข้อมูล

การโพสต์และการแชร์ข้อมูลเป็นหนึ่งในฟังก์ชันสำคัญของการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เป็นการสร้างเนื้อหาโดยผู้ใช้งานเอง ดังนั้น จึงมีประเด็นที่ต้องวิเคราะห์ คือ กรณีผู้ใช้งานโพสต์หรือแชร์ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคล

อื่นและกรณีดังกล่าวไม่เข้าข้อยกเว้นในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อกิจกรรมในครอบครัวของบุคคลตามมาตรา 4 วรรคหนึ่ง (1) ผู้ให้บริการและผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์จะมีฐานะใด ตามพระราช บัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 จากการที่ผู้ใช้งานเป็นผู้เก็บรวบรวมและนำข้อมูลของบุคคลอื่นมาเปิดเผยโดยใช้แพลตฟอร์มของผู้ให้บริการเป็นสื่อกลาง

เมื่อวิเคราะห์ฐานะของผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีประเด็นปัญหา คือ ในกรณีของการโพสต์และแชร์ข้อมูลส่วนบุคคลผู้ให้บริการไม่ใช่ผู้สร้างข้อมูลดังกล่าวและไม่สามารถควบคุมการโพสต์และแชร์ข้อมูลของผู้ใช้งานได้ จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ผู้ให้บริการเป็นผู้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจตามนิยามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 หรือไม่ ในประเด็นนี้คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (Article 29 Working Party) ได้อธิบายว่า ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มการสื่อสารออนไลน์ที่บุคคลหนึ่งสามารถเผยแพร่และแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ใช้งานรายอื่น ผู้ให้บริการเหล่านี้เป็นอาจเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เนื่องจากกำหนดทั้งวัตถุประสงค์และวิธีการประมวลผลข้อมูลดังกล่าว (WP169, 2010) ซึ่งการให้เหตุผลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดที่ 2 Platform Control ว่าให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นผู้สร้างแพลตฟอร์มจึงมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 นิยามความหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้วิจัยเห็นว่า บุคคลซึ่งมี “อำนาจหน้าที่” หมายถึง บุคคลที่มีความสามารถในการบังคับบัญชาในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นไปตามที่พระราชบัญญัติกำหนดไว้ ดังนั้น กรณีนี้ผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์อาจมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ผู้ใช้งานได้มีการแบ่งปันเฉพาะกรณีที่ได้รับทราบว่ามีการโพสต์หรือแชร์เนื้อหานั้นตามแนวคิดที่ 4 Control Upon Actual Knowledge ผู้ให้บริการจะถือว่ามีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อได้ทราบว่ามีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว เพื่อดำเนินการตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอหลังจากตรวจสอบสิทธิแล้วต่อไป ในกรณีนี้ผู้ใช้งานถือเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบลำดับแรกและในฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหลัก เนื่องด้วยเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่และเริ่มดำเนินการตัดสินใจเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวบนหน้าบัญชีของตน และเป็นผู้ที่มีสามารถควบคุมการกระทำดังกล่าว ในขณะที่ผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ควรมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลลำดับรองเมื่อได้รับแจ้งเกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่เฉพาะเจาะจงเท่านั้น

เมื่อวิเคราะห์ฐานะของผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ในลักษณะการโพสต์และแชร์ข้อมูล การที่ผู้ใช้งานซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรเป็นผู้เก็บรวบรวมและนำข้อมูลของบุคคลอื่นมาเปิดเผยบนหน้าบัญชีเครือข่ายสังคมออนไลน์ของตนเองนั้นเป็นกรณีที่ผู้ใช้งานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้ตัดสินใจสร้าง นำเข้า ควบคุม และจัดการเนื้อหาด้วยตนเอง เมื่อมีการโพสหรือแชร์จึงเป็นการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่น ผู้ใช้งานจึงมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 นอกจากนี้ ในประเด็นนี้คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรปได้ยกตัวอย่างว่า ผู้ใช้งานที่อัปโหลดข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลที่สามจะมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หากกิจกรรมดังกล่าวไม่เข้าข้อยกเว้นในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยบุคคลธรรมดาในกิจการส่วนบุคคลหรือครัวเรือน (Ibid., 2010) อีกทั้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสเปนได้วินิจฉัยไปในทิศทางเดียวกันว่า ผู้ใช้งานมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีที่มีการนำเข้าข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่น ในคดีนี้ผู้กระทำความผิดได้แอบอ้างเป็นผู้ร้องในทินเดอร์ โดยใช้รูปภาพของผู้ร้องในการสร้างโปรไฟล์

ซึ่งผู้กระทำความผิดนำรูปภาพดังกล่าวมาจากหน้าโปรไฟล์ของผู้ร้องในเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยไม่ได้รับอนุญาต ดังนั้นผู้กระทำความผิดในฐานะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจึงเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของ GDPR ตามมาตรา 5(1)(a) เรื่องหลักความชอบด้วยกฎหมาย เป็นธรรม และโปร่งใส ประกอบกับมาตรา 6(1) เรื่องการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยชอบด้วยกฎหมาย (GDPR Hub, 2020) นอกจากนี้ ในกรณีของประเทศสิงคโปร์ คณะกรรมาธิการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้วินิจฉัยว่า โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งที่ได้โพสต์ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน เช่น ชื่อ และภาพถ่าย บนหน้าแฟนเพจของโรงเรียนบนเฟซบุ๊ก และตั้งค่าโพสต์ดังกล่าวเป็นสาธารณะเพื่อโฆษณาคอร์สการศึกษาของโรงเรียน การกระทำดังกล่าวเป็นการเก็บรวบรวม การใช้และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โรงเรียนเอกชนดังกล่าวจึงมีฐานะเป็นองค์กร เมื่อไม่ได้มีการขอความยินยอมโดยชอบด้วยกฎหมาย จึงเป็นการกระทำที่องค์กรฝ่าฝืนบทบัญญัติตามรัฐบัญญัติการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 13 และ 18 โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 29 คณะกรรมาธิการสามารถออกคำสั่งให้โรงเรียนจ่ายค่าปรับทางปกครองไม่เกิน 1 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์ตามที่เห็นสมควรได้ ซึ่งในกรณีนี้คณะกรรมาธิการมีคำสั่งให้โรงเรียนลบโพสต์ที่มีข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนออกทั้งหมดและให้ปรับแก้แบบการขอความยินยอมการทำกิจกรรมทางการตลาดของโรงเรียนให้มีความชัดเจนและมีข้อความระบุว่า เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถถอนความยินยอมที่ให้ไว้ได้ (PDPC, 2018)

กล่าวโดยสรุปเบื้องต้นได้ว่า กรณีการโพสต์และการแชร์ข้อมูลบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เมื่อวิเคราะห์จากพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แม้ว่าผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์จะต้องการให้มีการแบ่งปันข้อมูลเกิดขึ้นแต่เป็นเพียงผู้ที่ตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการ คือ จัดเตรียมแพลตฟอร์มและเทคนิคการประมวลผล แต่ในส่วนของการตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ผู้ให้บริการไม่มีส่วนในการกำหนดวัตถุประสงค์หลักที่ผู้ใช้งานเป็นผู้กำหนด มีเพียงวัตถุประสงค์ของแพลตฟอร์ม คือ การรวบรวมวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลและใช้สถิติและข้อมูลส่วนบุคคลเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงระบบการโฆษณาซึ่งควรจะต้องพิจารณาแยกส่วนกับผู้ใช้งาน ในกรณีที่มีการโพสต์และแชร์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยผู้ใช้งาน ผู้ให้บริการอาจจะมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเฉพาะกรณีที่ทราบว่ามีการกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นเท่านั้น โดยที่ผู้ใช้งานมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการโดยการเลือกใช้แพลตฟอร์มและยอมรับเทคนิคการประมวลผลโดยยอมรับข้อกำหนดและเงื่อนไขและการตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการโพสต์และแชร์ข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่เข้าข้อยกเว้นเกี่ยวกับครัวเรือน ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์และผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่างฝ่ายถึงเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเดี่ยวแยกต่างหากออกจากกัน

1.2 การสร้างและใช้แฟนเพจ

การสร้างแฟนเพจเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์ของเครือข่ายสังคมออนไลน์บนแพลตฟอร์มของผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ ผู้สร้างแฟนเพจมีวัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์ ข่าวสาร กิจกรรม สินค้า และบริการต่าง ๆ ให้กับเพื่อนหรือบุคคลอื่นที่กำลังมองหาหรือมีความสนใจในสิ่งที่ประชาสัมพันธ์ ซึ่งการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักในลักษณะการสร้างแฟนเพจนั้นมีทั้งการดำเนินกิจกรรมโดยไม่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหารายได้หรือกำไรและการดำเนินกิจกรรมโดยมีวัตถุประสงค์ในการแสวงหารายได้หรือกำไรมาแบ่งปันกัน ลักษณะทั่วไปของการสร้างแฟนเพจขึ้นนั้นจะสามารถเข้าไปดูข้อมูลสถิติเกี่ยวกับบุคคลที่เข้าเยี่ยมชมแฟนเพจได้จากระบบการวิเคราะห์ที่ผู้ให้บริการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าเยี่ยมชมแฟนเพจ ดังนั้นผู้ให้บริการและผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์จะมีฐานะใด ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 จากการที่ผู้ให้บริการเป็นผู้เก็บรวบรวม ใช้ หรือ

เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลประเภทคุกกี้ประกอบกับข้อมูลที่ผู้ให้บริการได้เก็บรวบรวมไว้เพื่อนำข้อมูลสถิติมาแสดงผลให้กับผู้ใช้งานผ่านการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลบนแฟนเพจที่ผู้ใช้งานเป็นผู้สร้างขึ้น

เมื่อวิเคราะห์ฐานะของผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ผู้ให้บริการมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจ เก็บรวบรวม และใช้ข้อมูลส่วนบุคคลผู้เยี่ยมชม เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และนำมาหารายได้จากการขายผลิตภัณฑ์และโฆษณา ให้กับผู้ใช้งานที่เป็นเจ้าของแฟนเพจและผู้ใช้งานรายอื่น ผู้ให้บริการจึงมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาประเด็นนี้ตาม GDPR ผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เพราะเป็นผู้สร้างแพลตฟอร์มการสื่อสารออนไลน์ ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถเผยแพร่และแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ใช้งานรายอื่นได้ ดังนั้น จึงเป็นบุคคลที่กำหนดทั้งวัตถุประสงค์ และวิธีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว (EDPB, 2021a) ซึ่งการพิจารณาดังกล่าวสนับสนุนแนวคิดที่ 2 Platform Control ในส่วนของประเทศสิงคโปร์ มีคำวินิจฉัยของคณะกรรมาธิการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล Case No DP–160–A712; DP–1604–A713 ในลักษณะที่เทียบเคียงว่า ผู้สร้างแพลตฟอร์มบนเว็บไซต์ มีฐานะเป็นองค์กรซึ่งมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามรัฐบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเช่นกัน (PDPC, 2017)

เมื่อวิเคราะห์ฐานะของผู้ใช้งานผลิตภัณฑ์ของเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีประเด็นปัญหา คือ แม้ว่าผู้ใช้งานจะเป็นผู้สร้างแฟนเพจ แต่ตนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่ผู้ให้บริการนำมาวิเคราะห์ได้ และไม่สามารถจัดการเกี่ยวกับสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างสมบูรณ์ ตัวอย่างเช่น ไม่สามารถเข้าถึงและลบข้อมูลส่วนบุคคลที่ทางผู้ให้บริการเก็บรวบรวม ในกรณีนี้มีแนวคำพิพากษาศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป พิพากษาว่า ผู้สร้างแฟนเพจมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วมกับผู้ให้บริการ ในคดีนี้สถาบันทางการศึกษา Wirtschaftsakademie Schleswig–Holstein GmbH ได้รับคำสั่งจากหน่วยงานกำกับดูแลของรัฐชเลสวิช–ฮ็อลชไตน์ ประเทศเยอรมนี แจ้งให้สถาบันปิดการใช้งานหน้าแฟนเพจบนเฟซบุ๊ก ซึ่งมีการเก็บรวบรวมและใช้ข้อมูลคุกกี้ โดยไม่มีการแจ้งให้ผู้เยี่ยมชมหน้าแฟนเพจทราบว่า มีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อมีการเข้าถึงหน้าแฟนเพจบนเฟซบุ๊ก (CJEU, 2018) ซึ่งผู้วิจัยนำคำพิพากษาดังกล่าว มาใช้เป็นแนวทางในการใช้และการตีความนิยามผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 การจะถือว่า ผู้สร้างแฟนเพจ มีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล มีความจำเป็นต้องตีความคำว่า “ตัดสินใจ” แบบขยายความ เพราะหากเป็นการตีความโดยจำกัดความผู้ใช้งานไม่ได้มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวมรวม ใช้ หรือเปิดข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้บริการข้อมูล ที่ผู้ใช้งานได้รับส่วนใหญ่เป็นผลวิเคราะห์ทางสถิติที่ทำให้ทราบว่า มีผู้เยี่ยมชมแฟนเพจเป็นจำนวนเท่าไร และมิใช่ผู้กำหนดวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง ทำให้ขาดอำนาจในการตัดสินใจและการควบคุมข้อมูลดังกล่าว ผู้ใช้งานเปรียบเสมือนผู้เป็นสื่อกลางในการเชื่อมข้อมูลของผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์เท่านั้น ซึ่งผู้ใช้งานจะมีอำนาจในการตัดสินใจก็ต่อเมื่อ มีการซื้อโฆษณาให้ถึงกลุ่มเป้าหมาย

อย่างไรก็ดี ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป ให้เหตุผลว่า ผู้ใช้งานแฟนเพจเฟซบุ๊ก มีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วมกับเฟซบุ๊ก เพราะการเปิดเพจเฟซบุ๊ก เป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้ให้บริการสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลคุกกี้ สำหรับใช้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้ ถือว่ามีอิทธิพลต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งตนได้รับผลประโยชน์จากการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลนั้น เนื่องจากตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการเลือกใช้แพลตฟอร์ม และยอมรับเทคนิคการประมวลผล โดยยอมรับข้อกำหนดและเงื่อนไข และตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การเปิดใช้งานการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยการสร้างแฟนเพจ ซึ่งมีการประมวลผลข้อมูลของบุคคลที่ มีบัญชี

เฟซบุ๊ก และไม่มีบัญชีเฟซบุ๊ก ผ่านเครื่องมือที่เรียกว่า Facebook Insights ลักษณะการเก็บรวบรวมของผู้ไม่มีบัญชีจะเป็นการเก็บข้อมูลคุกกี้ และข้อมูลอุปกรณ์ (Blanc, 2018) และกำหนดวัตถุประสงค์ประกอบกับหลักเกณฑ์ สำหรับการวิเคราะห์ใช้สถิติ เพื่อให้ผู้เยี่ยมชมมีความเกี่ยวข้องมากขึ้น และเนื้อหาและพัฒนาฟังก์ชันที่น่าสนใจมากขึ้น อีกทั้งผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วมนั้น ไม่จำเป็นต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้ตนมีคุณสมบัติเป็นควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วมกัน (EDPB, 2021b)

กล่าวโดยสรุปเบื้องต้นได้ว่า เมื่อพิจารณาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการเก็บรวบรวม และใช้ข้อมูลส่วนบุคคล จัดเตรียมแพลตฟอร์ม และเทคนิคการประมวลผล และตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการรวบรวม วิเคราะห์ และรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล และการใช้สถิติ และข้อมูลส่วนบุคคลเพิ่มเติม เพื่อนำไปแสดงผลการวิเคราะห์เชิงสถิติให้กับเจ้าของแฟนเพจ และเพื่อปรับปรุงระบบการโฆษณาของตนเองโดยตรง ดังนั้น จึงมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล กรณีของผู้ใช้งานแม้ว่าบุคคลเหล่านี้ไม่ได้มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บ รวมรวม ใช้ หรือเปิดข้อมูลส่วนบุคคล แต่การสร้างแฟนเพจมีผลโดยตรงต่อการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลที่กระทำโดยผู้ให้บริการ ดังนั้น จึงถือว่ามีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วมกับผู้ให้บริการ

2. หน้าที่และความรับผิดของผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์และผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติตามหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลพื้นฐาน ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 อย่างเคร่งครัด อันได้แก่ หลักความชอบด้วยกฎหมาย เป็นธรรม และโปร่งใส ตามมาตรา 19, 24, 25, 26, และ 27 หลักการจำกัดการใช้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ตามมาตรา 21 หลักการประมวลผลข้อมูลที่น้อยที่สุด เท่าที่จำเป็นตามมาตรา 22 หลักความถูกต้องของข้อมูล ตามมาตรา 35 หลักการเก็บรักษาข้อมูลอย่างจำกัด ตามมาตรา 37 (3) หลักความซื่อสัตย์สุจริตและการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล ตามมาตรา 37 (1) อย่างไรก็ดี หลักความรับผิดชอบไม่ได้ปรากฏในบทบัญญัติชัดเจนในลักษณะเช่นเดียวกับ GDPR ซึ่งเป็นหลักการที่จำเป็นต้องปฏิบัติตามเพื่อแสดงให้เห็นว่า ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น การแต่งตั้งบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบภายในหน่วยงานเพื่อดำเนินการตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การกำหนดนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และการมีมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ละเมิดการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีความรับผิดและบทลงโทษ ดังนี้ 1) ความรับผิดทางแพ่ง ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหาย ผลประโยชน์ที่ได้รับ สถานะทางการเงิน การบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น หรือการที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหาย 2) โทษทางอาญา ที่ใช้กับความผิดสำคัญจากการใช้ การเปิดเผย และการโอนข้อมูลโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยมีอัตราโทษสูงสุดจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และ 3) โทษทางปกครองสูงสุด ซึ่งมีอัตราค่าปรับทางปกครองสูงสุดไม่เกินห้าล้านบาท ซึ่งเมื่อพิจารณาหน้าที่และความรับผิดของผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ และผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันความเสียหายในเชิงทรัพย์สิน และชื่อเสียงทางธุรกิจในฐานะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล มีสาระสำคัญดังนี้

2.1 หน้าที่และความรับผิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเดี่ยวหลายราย

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเดี่ยวหลายราย (Separate Controllers) หมายถึง กรณีที่ในข้อมูลชุดหนึ่งมีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมากกว่าหนึ่งรายในการดำเนินการดังกล่าว กล่าวคือ เป็นกรณีที่บริษัท A และบริษัท B เป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลข้อมูลแยกต่างหากออกจากกัน ซึ่งหากพิจารณาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลบริษัท A และผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลบริษัท B ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลร่วมกัน ดังนั้นต่างฝ่ายจึงมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลแยกต่างหากออกจากกัน โดยที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเดี่ยวหลายรายส่วนใหญ่แล้วจะมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน แต่ไม่ได้กำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลร่วมกัน ความรับผิดจึงแยกต่างหากออกจากกันต่างฝ่ายต่างรับผิดเป็นการเฉพาะตัว ตัวอย่างเช่นกรณีการโพสต์และการแชร์ข้อมูล อย่างไรก็ดี ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่หลักในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ซึ่งหน้าที่หลักในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลข้อมูลส่วนบุคคลที่สำคัญ คือ (1) การปฏิบัติตามหลักการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล (2) การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยชอบด้วยกฎหมาย (3) การบริหารจัดการและปฏิบัติตามสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (4) การมีมาตรการขององค์กรและมาตรการทางเทคนิคที่เหมาะสม (5) การบันทึกกิจกรรมการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (6) ความร่วมมือกับหน่วยงานกำกับดูแล (7) การรักษาความปลอดภัยของการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (8) การแจ้งการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล (10) การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (11) การโอนข้อมูลไปยังประเทศที่สามหรือองค์กรระหว่างประเทศ และ (12) การดำเนินการกรณีมีการว่าจ้างผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

2.2 หน้าที่และความรับผิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม (Joint controllers) เป็นกรณีที่มีบุคคลหรือนิติบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งตาม GDPR กำหนดให้บุคคลหรือนิติบุคคลดังกล่าวต้องร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการประมวลผลข้อมูลที่สำคัญ กล่าวคือ การประมวลผลจะไม่สามารถทำได้โดยปราศจากการมีส่วนร่วมของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทั้งสองฝ่าย (EDPB, 2021a) ตัวอย่างเช่น บริษัท A และบริษัท B ได้เปิดตัวผลิตภัณฑ์ร่วมแบรนด์ภายใต้ชื่อผลิตภัณฑ์ C และต้องการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์นี้ บริษัท A และบริษัท B จึงตัดสินใจแบ่งปันฐานข้อมูลลูกค้าและผู้มีแนวโน้มจะเป็นลูกค้าของบริษัทระหว่างกัน และตัดสินใจเกี่ยวกับรายชื่อผู้ได้รับเชิญให้เข้าร่วมงานกิจกรรม นอกจากนี้ทั้งสองบริษัทร่วมตกลงวิธีการในการส่งคำเชิญ การเก็บรวบรวมความคิดเห็นระหว่างการจัดงาน และการติดตามผล ดังนั้น บริษัท A และบริษัท B ถือว่ามีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วมสำหรับการประมวลผลของข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ C เนื่องจากร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีการที่จำเป็นสำหรับการประมวลผลข้อมูลในกิจกรรมนี้

ดังนั้น เมื่อเทียบเคียงการใช้และการตีความในกรณีที่มีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 หลายรายในฐานะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม หมายถึง กรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งมีอำนาจตั้งแต่สองรายขึ้นไปร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล อันจะส่งผลให้บุคคลหรือนิติบุคคลทั้งสองมีหน้าที่และความรับผิดร่วมกัน ทั้งนี้ เมื่อเทียบเคียงกับ GDPR มาตรา 26 หน้าที่รับผิดชอบระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วมที่สำคัญ คือ

1. การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคนอย่างโปร่งใส สอดคล้องกับหน้าที่ตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และการปฏิบัติหน้าที่ของตนในการให้ข้อมูลถึงรายละเอียดที่ต้องแจ้งแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

2. การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม โดยข้อตกลง ซึ่งต้องแสดงอย่างชัดเจนถึงบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วมตามลำดับ ที่มีต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยจัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อทำให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับหลักความโปร่งใส และความรับผิดชอบ ทั้งนี้ ข้อตกลงที่จัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการลดความเสี่ยง ที่เกี่ยวข้องการเก็บ รวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ในกรณีที่มีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหลายราย

3. การเปิดเผยสาระสำคัญของข้อตกลงแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เช่น การระบุสาระสำคัญไว้ในนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และรายละเอียดในการติดต่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม ต้องมีการตกลงให้ชัดเจนว่าผู้ควบคุมข้อมูลร่วมแต่ละรายมีหน้าที่รับผิดชอบใดบ้าง และควรมีการจัดทำข้อตกลงดังกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษร ในลักษณะสัญญาแบ่งปันข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อตกลงแนบท้ายสัญญา ซึ่งแม้ว่า GDPR มาตรา 26 จะไม่ได้บังคับให้มีการตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ในทางปฏิบัติแล้ว การไม่มีข้อตกลงดังกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษร จะทำให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไม่เป็นไปตามหลักความรับผิดชอบ และขาดความชัดเจนว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม มีการตกลงกันไว้ว่าอย่างไร

สรุปผล

พัฒนาการของเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดส่งผลให้สหภาพยุโรป ได้มีการขับเคลื่อนการแก้ไขกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล อันส่งผลต่อการพัฒนากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย ซึ่งได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายกลาง ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย อย่างไรก็ดี เพื่อให้กฎหมายมีความชัดเจน หลักเกณฑ์การใช้ และการตีความของนิยามผู้คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 จะต้องกล่าวถึงลักษณะสำคัญ ประการแรก คือ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม นั้นไม่จำเป็นต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้ตนมีคุณสมบัติเป็นควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วมกัน ฉะนั้นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม บางรายอาจไม่จำเป็นต้องมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล แม้ว่าตนจะมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลก็ตาม และประการที่สอง คือ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม นั้นไม่จำเป็นต้องมีความสามารถในการจัดการเรื่องสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ การตีความ นิยามผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลบนเครือข่าย จะต้องตีความแบบขยายความ เพื่อสร้างความยืดหยุ่นในการใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงมีการออกแนวปฏิบัติหรือคำแนะนำ ดังเช่นสหภาพยุโรป และสิงคโปร์ เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องความสับสนในการกำหนดฐานะของบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล นอกจากนี้ แนวโน้มในการพิจารณาหน้าที่และความรับผิดของผู้ใช้งาน ที่ไม่ใช่การใช้ในลักษณะส่วนตน หรือกิจกรรมในครอบครัว ว่ามีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ก็มีความเป็นไปได้สูง หากการบังคับใช้กฎหมายตีความเพื่อคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเคร่งครัด ผู้ใช้งานควรต้องตระหนักถึงการโพสต์และแชร์ข้อมูล ที่ไม่ละเมิดสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และตระหนักว่าข้อมูลส่วนบุคคลบนโลกออนไลน์ที่มีลักษณะเป็นสาธารณะ ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้ใช้งานจะสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ได้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ประเด็นที่สอง หน้าที่และความรับผิด และหน้าที่รับผิดชอบของบุคคลหลายราย ควรจะต้องรับเอาหลักการความรับผิดชอบของทุกคนอย่างชัดเจน จากตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นกระบวนการ (End to End Accountability) มาปรับใช้ อีกทั้งการมีบทบัญญัติเฉพาะที่กำหนดหน้าที่ระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม มีความสำคัญเนื่องจากเทคโนโลยีของแพลตฟอร์มเครือข่ายสังคมออนไลน์จะส่งผลให้มีการแชร์ข้อมูลมหาศาล อันนำไปสู่การมีบุคคลหลายราย มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ในฐานะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหลายราย จึงจำเป็นต้องทราบว่า ข้อมูลมาจากแหล่งใด อย่างไร และทำไมต้องเก็บข้อมูลเหล่านี้ด้วยเหตุผล หรือฐานทางกฎหมายอย่างไร เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะใช้สิทธิของตนอย่างไร ซึ่งหากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ จะทำให้ในบางกรณีไม่มีการตกลงระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล อันจะส่งผลให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจเกิดปัญหาตามมา เช่น การผลักภาระระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ในการแจ้งข้อมูล, การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไม่มีความโปร่งใส, เจ้าของข้อมูลไม่ทราบช่องทางการติดต่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่มีหน้าที่โดยตรง และการบ่ายเบี่ยงเรื่องความรับผิดต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายใหม่ และยังไม่มีคำพิพากษาของศาลที่ใช้เป็นบรรทัดฐาน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องติดตามประกาศของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้เข้าใจถึงการใช้และการตีความกฎหมายต่อไป อีกทั้งเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้ใช้กฎหมายและประชาชน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติดังนี้

1. เสนอให้คณะกรรมการกำหนดแนวทางปฏิบัติโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 16(6) เรื่องการใช้และการตีความนิยามคำว่า “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” โดยสามารถแบ่งองค์ประกอบหลักเป็น 4 ประการ เพื่ออธิบายความดังนี้ (1) “บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล” (2) “ซึ่งมีอำนาจหน้าที่” (3) “ตัดสินใจ” และ (4) “การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล” เนื้อหาสาระควรระบุชัดเจนว่า บุคคลใดบ้างที่กฎหมายไม่ถือว่าเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ลูกจ้างหรือพนักงานที่ดำเนินการตามขอบเขตการจ้าง, การตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีการที่เป็นสาระสำคัญที่กฎหมายถือว่ามีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล, ความหมายของการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผย หมายความรวมถึง การดำเนินการใดหรือกระบวนการดำเนินการใดที่กระทำต่อข้อมูลส่วนบุคคลหรือกลุ่มของข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าด้วยวิธีการอัตโนมัติหรือไม่ เช่น การรวบรวม การบันทึก การจัดองค์กร การจัดโครงสร้าง การจัดเก็บ การปรับหรือการเปลี่ยนแปลง การค้นคืน การให้คำปรึกษา การใช้ การเปิดเผยโดยการส่ง การเผยแพร่หรือการเปิดเผย การจัดเรียงหรือการรวมเข้ากัน การจำกัด การลบหรือการทำลาย พร้อมตัวอย่างประกอบโดยเฉพาะในกรณีที่มีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลบนเครือข่ายสังคมออนไลน์และแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อให้ผู้ใช้กฎหมายทราบอย่างชัดเจนว่าตนมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่

2. เสนอให้เพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ความคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม ในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยมีเนื้อหาสาระดังนี้

ในกรณีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่มาจากแหล่งเดียวกัน ให้ถือว่า ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) เลือกเฉพาะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่สามารถให้หลักประกันที่เพียงพอ ในการใช้มาตรการด้านเทคนิค และมาตรการเกี่ยวกับองค์กรที่เหมาะสมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัตินี้

(2) กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคน อย่างโปร่งใส สอดคล้องกับหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และการปฏิบัติหน้าที่ของตนในการให้ข้อมูลตามมาตรา 23

(3) กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม โดยข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร เว้นแต่จะอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายอื่น ที่มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม ไว้เป็นการเฉพาะ ข้อตกลงดังกล่าวอาจกำหนดสถานที่ติดต่อให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลด้วยก็ได้

(4) ข้อตกลงตาม (2) ต้องแสดงอย่างชัดเจนถึงบทบาท และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม ตามลำดับที่มีต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล สาระสำคัญของข้อตกลง ต้องเปิดเผยแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(5) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล อาจใช้สิทธิของตนภายใต้พระราชบัญญัตินี้ ต่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม แต่ละคนได้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงข้อความในข้อตกลง

3. ในช่วงระหว่างที่กฎหมายยังไม่มีผลบังคับใช้ทั้งฉบับ (ระยะเวลาก่อนวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2565) ผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ ควรตระหนักถึงการเคารพสิทธิและความเป็นส่วนตัวของตน โดยตรวจสอบข้อมูลและดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมเบื้องต้น ดังนี้

(1) ตรวจสอบว่าบนหน้าบัญชีของตน มีการโพสต์หรือแชร์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นหรือไม่ หากมีข้อมูลดังกล่าว และไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้หรือเปิดเผยข้อมูลอีกต่อไป ควรลบข้อมูลออกโดยทันที ซึ่งข้อมูลนี้รวมถึงไฟล์ข้อมูลต่าง ๆ ที่มีข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นที่ได้อัปโหลดบนแฟลตฟอร์มออนไลน์

(2) จัดทำและแก้ไขนโยบายความเป็นส่วนตัวให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กรณีมีการใช้บริการแฟนเพจเฟซบุ๊ก แนะนำให้เพิ่มเติมข้อมูลในหน้าเกี่ยวกับ (About) บนแฟนเพจ ระบุถึงนโยบายความเป็นส่วนตัวของหน่วยงานและลิงก์ เพื่อเชื่อมโยงไปยังนโยบายความเป็นส่วนตัวของผู้ให้บริการ เพื่อแจ้งให้ผู้เยี่ยมชมทราบว่า มีการเก็บรวบรวม และจัดเก็บข้อมูลของผู้เยี่ยมชม

(3) เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความจำเป็นต่อหน่วยงานเท่านั้น เมื่อผู้ประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลน้อยลง ทำให้มีปริมาณ และประเภทข้อมูลน้อยลงที่จะต้องคุ้มครอง จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนว่าข้อมูลใดบ้างที่จำเป็นสำหรับการดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ และข้อมูลใดบ้างที่ไม่จำเป็น และควรลบข้อมูลที่ไม่จำเป็นออกตามรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้ พร้อมบันทึกข้อมูลการดำเนินการไว้

(4) ขอความยินยอมก่อนที่จะมีการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ หากการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลไม่เป็นไปตามมาตรา 24 เมื่อมีการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูล จะต้องมีระบบสำหรับการใช้สิทธิในการลบข้อมูลตามคำร้องขอ และมีกระบวนการรองรับเมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเพิกถอนความยินยอมในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

(5) จัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นระบบในวิธีที่เข้าถึงได้ง่าย อันจะเอื้อประโยชน์ในการตรวจสอบโดยคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

(6) แก้ไขเพิ่มเติมสัญญาภายในหน่วยงานของผู้ประกอบการ สัญญาปกปิดความลับ และนโยบายความเป็นส่วนตัวให้เหมาะสม และควรมีการฝึกอบรมพนักงานเพื่อสร้างความตระหนักถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและมีแนวทางปฏิบัติภายในสำหรับพนักงาน

องค์ความรู้ใหม่

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่า บุคคล หรือนิติบุคคล จะมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลให้ความสำคัญกับอำนาจหน้าที่ตัดสินใจในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นจริง โดยที่พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 บัญญัตินิยามผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล สอดคล้องกับหลักสากลตาม OECD แม้จะขาดการขยายความลักษณะที่เป็นการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยบุคคลหลายราย หรือที่เรียกว่าการควบคุมแบบหลายฝ่าย ดังเช่นตามบทบัญญัติของ GDPR เมื่อนำนิยามผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น การตีความกรณีการควบคุมแบบหลายฝ่าย อยู่ภายใต้กรอบแห่งความหมายตามตัวอักษรและตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัตินี้ การตีความนิยามผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามสหภาพยุโรป เป็นการตีความโดยขยายความส่งผลให้ความหมายที่หยั่งทราบกว้างกว่าถ้อยคำที่เข้าใจกันอยู่ตามธรรมดา ในกรณีที่ผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งตนได้รับผลประโยชน์จากการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ถือว่าเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ร่วมกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลชุดดังกล่าว ดังนั้น นอกจากผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ จะมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว ผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ ก็มีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วมได้เช่นเดียวกัน ดังปรากฏแนวคิดหรือหลักเกณฑ์ไว้ในคำพิพากษาของศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป กรณีการใช้งานแฟนเพจของเครือข่ายสังคมออนไลน์ แต่ยังไม่ปรากฏในกฎหมายไทยก็คือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วมนั้น ไม่จำเป็นต้องมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล และไม่จำเป็นต้องมีความสามารถในการจัดการเรื่องสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่เท่าเทียมกัน

References

Banisar, D., & Davies, S. (1999). Global Trends in Privacy Protection: An International Survey of Privacy, Data Protection, and Surveillance Laws and Developments. *The John Marshall Journal of Computer & Information Law, 18*(1), 1–112. https://repository.law.uic.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1174&context=jitpl

Blanc, N. (2018). Wirtschaftsakademie schleswig–holstein: Towards Joint Responsibility of Facebook Fan Page Administrators for Infringements to European Data Protection Law. *European Data Protection Law Review (EDPL), 4*(1), 120–126. DOI https://doi.org/10.21552/edpl/2018/1/19

Changpradit, B. (2019). Cloud Computing: Recommendations for Thai Personal Data Protection Act. *Graduate Law Journal, Thammasat University, 12*(2), 204–213. https://so01.tci–thaijo.org /index.php/gradlawtujournal/article/view/139196

Court of Justice of the European Union (CJEU). (2018, June 5). *Case C–210/16 Unabhängiges Landeszentrum für Datenschutz Schleswig–Holstein v. Wirtschaftsakademie Schleswig–Holstein GmbH.* Judgment of the Court (Grand Chamber). https://eur–lex.europa.eu/legal–content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX :62016CJ0210&from=en

Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data.

European Data Protection Board (EDPB). (2021a). Guidelines 07/2020 on the Concepts of Controller and Processor in the GDPR. Version 2.0 (Adopted on 07 July 2021). https://edpb.europa.eu/system/files/2021–07/eppb_guidelines_202007_controllerprocessor _final_en.pdf

European Data Protection Board (EDPB). (2021b). Guidelines 08/2020 on the Targeting of Social Media Users. Version 2.0 (Adopted on 13 April 2021). https://edpb.europa.eu/system /files/2021–04/edpb_guidelines_082020_on_the_targeting_of_social_media_users_en.pdf

GDPR Hub. (2020). AEPD–PS/00278/2020. https://www.aepd.es/es/documento/ps–00278–2020.pdf

Na Pibul, A. (2020). Legal Challenges of The Protection of Personal Data in the Context of Smart City. *Graduate Law Journal, Thammasat University, 13*(2), 271–294. https://so01.tci–thaijo.org/index.php/gradlawtujournal/article/view/241842

Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD). (2013). *The OECD Privacy Guidelines; Guidelines governing the protection of privacy and transborder flows of personal data.* OECD. https://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecd_privacy_framework.pdf

Personal Data Protection Commission (PDPC). (2017). Case No DP–160–A712; DP–1604–A713. https://www.pdpc.gov.sg/–/media/Files/PDPC/PDF–Files/Commissions–Decisions/Grounds–of–Decision–Social–Metric–271117.pdf

Personal Data Protection Commission (PDPC). (2018). Case No DP–1705–B0799. https://www.pdpc.gov.sg/–/media/Files/PDPC/PDF–Files/Commissions–Decisions/Grounds_of_Decision_Spring_College_International_240518.pdf

Personal Data Protection Commission (PDPC). (2021). Advisory Guidelines on Key Concepts in the Personal Data Protection Act. (Revised 1 October 2021). https://www.pdpc.gov.sg/–/media/Files/PDPC/PDF–Files/Advisory–Guidelines/AG–on–Key–Concepts/Advisory–Guidelines–on–Key–Concepts–in–the–PDPA–1–Oct–2021.pdf?la=en

Pitiyasak, S. (2018). Cloud Computing Policy and Personal Data Protection in the Cloud among the European Union, the United States, Australia and ASEAN: A Thailand Perspective. *Sukhothai Thammathirat Open University Journal, 31*(2), 25–43. https://so05.tci–thaijo.org/index.php/stouj/article/view/206766

Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation, GDPR). https://www.legislation.gov.uk/eur/2016/679/contents#

Singapore's Personal Data Protection Act 2012 (Act 26 of 2012). file:///C:/Users/HP/Downloads/Personal%20Data%20Protection%20Act%202012.pdf

Thailand's Personal Data Protection Act, B.E. 2562 (2019). (2019, May 27). *Government Gazette.* No.136, Chapter 69 Gor. https://thainetizen.org/wp–content/uploads/2019/11/thailand–personal– data–protection–act–2019–en.pdf

Van Alsenoy, B. (2016). *Regulating Data Protection: The Allocation of Responsibility and Risk Among Actors Involved in Personal Data Processing*[Doctoral Dissertation, The KU Leuven].

WP169. (2010). Opinion 1/2010 on the Concepts of 'Controller' and 'Processor'. Article 29 Data Protection Working Party. https://ec.europa.eu/justice/article–29/documentation/opinion–recommendation/files/2010/wp169_en.pdf